

Historie B → A, hf

Vejledning

Undervisningsministeriet
Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
Gymnasiekontoret, marts 2019

Vejledningen præciserer, kommenterer, uddyber og giver anbefalinger vedrørende udvalgte dele af læreplanens tekst, men indfører ikke nye bindende krav.

Citater fra læreplanen er anført i kursiv.

Indholdsfortegnelse

1. Identitet og formål	2
1.1. Identitet	2
1.2. Formål	2
2. Faglige mål og fagligt indhold	2
2.1. Faglige mål	4
2.2. Kernestof	9
2.3. Supplerende stof	14
2.4. Omfang	14
3. Tilrettelæggelse	14
3.1. Didaktiske principper	15
3.2. Arbejdsformer	18
3.3. It	18
3.4. Samspil med andre fag	18
4. Evaluering	19
4.1. Løbende evaluering	19
4.2. Prøveform	19
4.3. Bedømmelseskriterier	22

1. Identitet og formål

Denne vejledning er specifik lavet til den særlige hf-læreplan, der definerer løftet fra historie B til historie A. Store dele af læreplanen er enslydende med læreplanerne fra historie A (stx) og historie B (hfe). Disse afsnit behandles i den fælles vejledning til historie A (stx) og historie B (hfe).

Timetallet for løftet fra historie B til A er 50 timer.

1.1. Identitet

Faget historie handler om fortidige forhold og beskæftiger sig med, hvordan mennesker har levet under forskellige vilkår gennem tid frem til i dag. Faget giver viden og kundskaber om fortidige begivenheder, udviklingslinjer, kontinuitet og brud i Danmark, Europa og den øvrige verden, samt hvordan fortid bruges af mennesker. Faget er centralt for elevernes almindelse og bidrager med et historisk perspektiv på nationale og internationale politiske, økonomiske, sociale og kulturelle problemstillinger, og giver indsigt i fortidsfortolknings betydning for både individers og fællesskabers identiteter.

Se den fælles vejledning til historie A (stx) & B (hfe).

1.2. Formål

Historiefaget tjener på en gang et dannelsesmæssigt og studieforberegende formål med vægt på elevernes udvikling af personlig myndighed.

Faget videreudvikler elevernes historiske viden, kundskaber og identitet og stimulerer deres interesse for og evne til at stille spørgsmål til fortiden for at opnå forståelse af den komplekse verden, de lever i. Eleverne opnår viden og kundskaber om centrale begivenheder og udviklingslinjer i Danmarks, Europas og verdens historie, og indsigt i egen kulturel baggrund og andre kulturer.

Eleverne skal gennem arbejdet med faget opnå reflekteret indsigt i deres egen og andres historicitet og dermed kvalificere deres historiske bevidsthed.

Eleverne får i faget indsigt i historisk og kulturel forandring, hvilket styrker deres evne til at forstå egen kultur og møde andre kulturer i en verden præget af hurtig forandring og øget samkvem på tværs af kulturer.

Arbejdet med faget giver eleverne redskaber til kritisk og reflekteret at finde, udvælge, anvende og vurdere forskelligartet historisk materiale, herunder de mange former for historiefrembringelse og historiebrug, som de stifter bekendtskab med i og uden for skolen. Gennem arbejdet med historisk materiale opøves elevernes kritisk-analytiske, kreative og innovative evner.

Eleverne får gennem faget indsigt i, hvordan historie er blevet og bliver anvendt i fortidige og nutidige samfund.

Se den fælles vejledning til historie A (stx) & B (hfe).

2. Faglige mål og fagligt indhold

De faglige mål er de overordnede retningslinjer for og krav til undervisningen. De er samtidig bedømmelseskriterierne til eksamen, hvorfor målene er styrende i forhold til undervisningens indhold og tilrettelæggelse. Det indebærer bl.a., at det meget vel kan være nødven-

digt at inddrage supplerende stof, som ikke er nævnt under kernestoffet, for at opfylde de faglige mål.

De faglige mål er *ikke* opstillet i en prioriteret rækkefølge og skal derfor inddrages løbende gennem det samlede undervisningsforløb.

I arbejdet med at løfte historie fra B til A niveau, må det forventes at eleverne allerede er ganske langt i kompetencetræningen. Der kan derfor med fordel fokuseres på en række af de områder, hvorpå de faglige mål i historie A adskiller sig fra de faglige mål i historie B. Forskellene vil derfor blive indkredset i det nedenstående, forud for en udfoldelse af de enkelte faglige mål i læreplanen.

Forskellen mellem historie A og historie B som del af Kultur- og Samfundsfaggruppen

I fald eleverne har haft historie B som del af Kultur- og Samfundsfaggruppen, skal man være opmærksom på, at de faglige mål for Kultur- og Samfundsfaggruppen er formuleret på tværs af de tre indgående fag i fagpakken. De faglige mål for historie er de for faget relevante dele heraf. I det nedenstående er forskellen mellem historie A og historie B som del af Kultur- og Samfundsfaggruppen søgt indkredset:

- *redegøre for centrale udviklingslinjer og begivenheder i Danmarks, Europas og verdens historie*
- *redegøre for sammenhænge mellem den lokale, nationale, regionale, europæiske og globale udvikling*
- *analysere eksempler på samspillet mellem mennesker, natur, kultur og samfund gennem tiderne*

Forskellige dele af disse tre faglige mål er indeholdt i forskellige af målene i Kultur- og Samfundsfaggruppen. Der er dog ikke helt så omfattende krav til belysning af verdens historie, hvorfor der i arbejdet med løftet til A niveau ofte skal være særlig fokus herpå. Generelt at kravene til overblik og sammenhængsforståelse ikke så store i historie B som del af Kultur- og Samfundsfaggruppen, hvorfor der bør arbejdes intensivt hermed.

- *skelne mellem forskellige typer af forklaringer på samfundsmæssige forandringer og diskutere periodiseringsprincipper*

Kun dele af dette mål er dækket af målene i Kultur- og Samfundsfaggruppen, hvorfor der bør være særlig opmærksomhed på at træne eleverne heri.

- *reflektere over samspillet mellem fortid, nutid og fremtid samt over mennesket som historieskabt og historieskabende*

Dele af målet er identisk med formuleringen af ét af de faglige mål i Kultur- og Samfundsfaggruppen, mens andre dele er implicit i andre af de faglige mål.

- *anvende en metodisk-kritisk tilgang til at udvælge og analysere historisk materiale, herunder eksempler på brug af historie*

Den første del af målet kan ses som værende parallelt med krav i læreplanen for Kultur- og Samfundsfaggruppen. Kravet om eksempler på historiebrug svarer til at historiebrug er et separat kernestofområde for historie B som del af Kultur- og Samfundsfaggruppen.

- *opnå indsigt i, hvordan historiefaget kan medvirke til at forstå og løse problemer i nutiden*

Kravet om innovativt arbejde findes også i læreplanen for Kultur- og Samfundsfaggruppen, men der er i historie A et krav om at arbejdet er forankret i historiefaget.

– *formulere historiske problemstillinger og relatere disse til elevernes egen tid*

Der findes ikke et parallelt krav i målene i Kultur- og Samfundsfaggruppen, men i forbindelse med bl.a. den interne flerfaglige prøve, skal eleverne arbejde med selv at formulere relevante faglige problemstillinger på baggrund af et trukket materiale. Det er dog vigtigt at man i løftet fra B til A har fokus på at træne det i en historiefaglig sammenhæng.

– *formidle og remediere historiefaglige problemstillinger mundtligt og skriftligt og begrunde de formidlingsmæssige valg*

Der er i historie B som del af Kultur- og Samfundsfaggruppen krav om udarbejdelse af en historieopgave, hvorfor eleverne allerede har stiftet bekendtskab med dette faglige mål. Man kan med fordel lægge vægt på andre former for formidling og remediering, jf. nedenstående udfoldelse af målet.

– *behandle problemstillinger i samspil med andre fag*

Elever som har haft historie B som del af Kultur- og Samfundsfaggruppen har allerede som del af arbejdet i fagpakken forholdt sig til forskellige former for og grader af fagligt samspil.

– *demonstrere viden om fagets identitet og metoder.*

Kravene til historie B i Kultur- og Samfundsfaggruppen er en del mindre, og der nævnes her blot 'metoder' og 'begreber', hvorfor der bør være særlig opmærksomhed på dette faglige mål i undervisningen.

Forskellen mellem historie A og B som enkeltfag

Forskellen mellem historie A og B (hfe) er, at der på B-niveau ikke stilles krav om at kunne behandle problemstillinger i samspil med andre fag og at kravene i forbindelse med to af de andre faglige mål er mindre omfattende end på A niveau. Det ene af disse drejer sig om at der på B-niveau alene stilles krav om at kursisterne skal: *opnå[s] indsigt i samspillet mellem natur, kultur, individ og samfund i et historisk perspektiv*, mens der på A-niveau er krav om de skal kunne *analysere eksempler* herpå. Det andet er, at det ikke forventes at kursisterne på B-niveau også kan *diskutere periodiseringsprincipper*, men blot at de lærer at skelne mellem forskellige typer af forklaringer på samfundsmæssige forandringer.

2.1. Faglige mål

Nedenfor følger en uddybning af alle 11 faglige mål med forskellige eksempler på, hvorledes målene kan opfyldes. Det er her vigtigt at være opmærksom på, at målene er det, undervisningen skal rettes imod, og at de kan nås på forskellig måde.

Eleverne skal kunne:

- *redegøre for centrale udviklingslinjer og begivenheder i Danmarks, Europas og verdens historie*
- *redegøre for sammenhænge mellem den lokale, nationale, regionale, europæiske og globale udvikling*

Disse faglige mål kan ikke opfyldes i et enkelt forløb, men skal ses som mål, der opfyldes løbende gennem det samlede undervisningsforløb. Viden om centrale udviklingslinjer tilgænger både i oversigtsforløb og i forløb med fordybelse inden for en afgrænset periode. Ethvert forløb skal sættes ind i en større sammenhæng for at opfylde dette mål.

Det tilstræbes at eleverne opnår en grundlæggende overblik- og sammenhængsforståelse, hvilket betyder at de bliver i stand til at placere de i undervisningen behandlede udviklingslinjer og begivenheder i rækkefølge (relativ kronologi) og forstår sammenhænge inden for og imellem forskellige fortidige forandringsprocesser, på forskellige niveauer fra det lokale til det globale.

– *analysere eksempler på samspillet mellem mennesker, natur, kultur og samfund gennem tiderne*

Alle behandlede emner kan bidrage til at opfylde dette mål, og alle forløb bør omfatte en demonstration af samspillet mellem de anførte faktorer. Analysen af samspillet kan gøre det tydeligt at menneskers handlinger - i det store og i det små - har betydning. Naturgrundlagets betydning kan forstås ved at inddrage faktorer som ressourcer, miljø og klima. Man kan f.eks. behandle betydningen af den lille istid fra senmiddelalderen til begyndelsen af 1800-tallet eller man kan inddrage begrebet om en antropocæn tidsalder. Kulturbegrebet er centralt for historiefaget. Det kan bruges til at forstå fortiden som "et fremmed land", men også til at bevidstgøre om egne kulturelle forudsætninger. Kultur kan forstås som samfundsskabte handlingsrammer, men ikke noget der determinerer individets handlinger. *Samfund* er et makrobegreb som er uomgængeligt ligegyldigt hvilke historiske forhold man beskæftiger sig med. Det vigtige er at man gennem analyser af samspillet mellem de fire faktorer kan skærpe elevernes blik for sammenhænge i fortid og nutid.

– *skelne mellem forskellige typer af forklaringer på samfundsmæssige forandringer og diskutere periodiseringsprincipper*

Det er en central del af historiefaget at beskæftige sig med forandringer og forsøge at forklare hvorfor noget forandrer sig - det kan være samfund, menneskeopfattelser, livsbetingelser for bestemte grupper osv. Ved at fokusere på forskellige typer af forklaringer kan man anskueliggøre, at historieskrivning ikke bare er en genfortælling af, hvad der er sket, men at det altid indebærer en fortolkning. Man kan skærpe elevernes blik for dette ved at sammenligne forskellige tidsperioders/ideologiske positioners fremstillinger af en begivenhed eller ved at bede dem selv opstille økonomiske, politisk-ideologiske, sociale, individbaserede, naturbaserede eller andre typer af forklaringer. Man kan få dem til at modstille monokausale og multikausale forklaringer samt reflektere over strukturelle forholds betydning over for tilfældigheder.

Enhver fremstilling af historiske forhold er periodiseret, og denne periodisering er baseret på en forestilling om, hvad der er væsentligt/uvæsentligt. De periodiseringsprincipper, der ligger til grund for forskellige fremstillinger kan gøres til genstand for refleksion gennem det samlede undervisningsforløb, og vil kunne inddrages i forbindelse en mere overordnet diskussion af periodiseringsprincipper. Man kan f.eks. modstille periodiseringer baseret på begivenheder, kulturhistoriske forhold, stihistoriske forhold, produktionsmåder, teknologi eller styreformer.

– *reflektere over samspillet mellem fortid, nutid og fremtid samt over mennesket som historisk og historieskabende*

Historisk bevidsthed handler om at erkende, at ethvert menneske er historieskabt, og at ethvert menneske er med til at skabe sin egen og samfundets fremtid. Alle fag – ikke blot historie – er med til at udvikle elevernes historiske bevidsthed, idet det centrale i historisk bevidsthed er, at vi som mennesker hele tiden fortolker fortid for at forstå den nutid, vi lever i, og at vi i denne proces udvikler og bruger vores forventninger til fremtiden. På den måde bidrager alle fag til at udvikle elevernes historiske bevidsthed, men det er i historiefaget at eleverne får fagligt funderet indsigt i denne erkendelse og redskaber til at forstå og analysere denne proces.

Ved at udvikle bevidstheden om fortid-nutid-fremtid-sammenhængen hos eleven udvikles deres selv- og omverdensforståelse, men også deres personlige evne til at forholde sig aktivt til nutiden for at påvirke fremtiden på såvel det personlige som det samfundsmæssige plan.

Det er centralt, at eleverne bliver bevidste om, at enhver historisk og nutidig forandringsproces er resultatet af valg, og ikke af en udefinerbar udviklingskraft, der styrer uafhængigt af vore ønsker og valg. Enhver tid har sin "ikke-virkeliggjorte fremtid", det vil sige alle de valg, der ikke er blevet taget, overfor de valg, der blev taget, og som vi i dag kender resultatet af.

Arbejdet med elevernes refleksion herover kan bl.a. understøttes ved at:

- inddrage **kontrafaktiske perspektiver**, hvor man ser på, hvordan udviklingen kunne have været i fald enkelte forhold, valg, handlinger, m.m. var faldet anderledes ud.
- Inddrage **livsperspektiver** ved at se på enkelte individers liv i andre tider får eleverne en indsigt i, hvordan de fortidige forhold medvirkede til at forme individers liv - og mulighed for at se, hvordan det fortidige individ, præget af sin tid, traf valg der havde konsekvenser og følger, som vi i dag kan studere. Dette behøver ikke at være 'store' historier, som f.eks. konger og berømte opfinderes livshistorier, men også hvordan en almindelig møller (se Carlo Ginzburgs 'Osten og Ormene') eller bøddel (se Joel Harringtons bog 'Bøddel af Guds nåde') gennem deres handlinger og valg i livet har været med til at frembringe den verden vi i dag lever i.
- Inddrage **fremtidsperspektiver** ved at se på, hvordan vores nutid engang blev tolket som fremtid eller potentielt vil blive fortolket som fortid en gang i fremtiden.
- Inddrage **erindringspolitiske perspektiver**, hvor der analyseres eksempler på, hvordan forskellige individers eller grupperes interesser spiller ind på fortolkninger af fortidige forhold og begivenheder.

– *anvende en metodisk-kritisk tilgang til at udvælge og analysere historisk materiale, herunder eksempler på brug af historie*

Eleverne møder historie på mange forskellige måder og i mange forskellige former. Det er således ikke kun i skolen og i de traditionelle historiske fremstillinger, at elevernes historiske bevidsthed udvikles. I historieundervisningen lærer eleverne grundlæggende materiale- og kildekritiske begreber og bliver i stand til at analysere forskelligartet historisk materiale. Omdrejningspunktet er det funktionelle kildebegreb, hvilket indebærer at alt kan være historisk materiale, hvis det underlægges en metodisk-kritisk analyse. Endvidere at det ikke er materialets indhold, der bestemmer svaret, men de spørgsmål og problemstillinger vi vælger at undersøge materialet ud fra. I den forbindelse skal det nævnes at de metodiske overvejelser også overføres og opøves ved anvendelse af netbaserede informationskilder, jf. 3.3. It.

Det anbefales at der arbejdes intensivt med det funktionelle kildebegreb, hvor det handler om en kildes anvendelighed i forhold til at belyse en given problemstilling. Troværdigheden drejer sig i den sammenhæng ikke om kildens tilstræbte sandfærdighed, objektivitet eller hvorvidt der er tale om en forfalskning, hvilket primært er relevant i fald der arbejdes med forsøg på at rekonstruere fortidige begivenhedsforløb. Det er centralt at eleverne tilegner sig analytiske begreber, der afspejler denne skelnen.

Undervisningen i historie giver eleverne forståelse af, at de fremstillinger af fortidige forhold, der fremlægges i et materiale, er én fortolkning frem for en anden. Hvilke fortolknin-ger der fremlægges og interesserne bag kan bl.a. tydeliggøres ved at lære eleverne at skelne mellem forskellige former for historiebrug. Man kan f.eks. operere med et analytisk skel mellem videnskabelig, eksistentiel, moralsk, politisk-ideologisk, ikke-brug og kommerciel/underholdende historiebrug, som man kan læse mere om hos Klas-Göran Karlsson, eller mellem en identitetsdannende, perspektiverende, scenariekompetence-givende, (de)legitimerende, oplysende/klargørende, legende/fornøjende historiebrug, som Bernard Eric Jensen skelner imellem. Bemærk i begge tilfælde ses den begrebslige indkredsning af forskellige former for historiebrug som delvist overlappende kategorier. Da faget jf. for-målsbeskrivelsen rækker ud over videnskabsfaget og netop også omhandler de mange an-dre former for historiebrug eleverne møder i andre sammenhænge, er det centralt at der arbejdes udfoldet med en bred vifte af eksempler på forskellige former for historiebrug.

– *opnå indsigt i, hvordan historiefaget kan medvirke til at forstå og løse problemer i nutiden*

Både konkret historisk viden og elevernes indsigt i hvordan fortolkninger af fortid har be-tydning for forståelsen af nutid og for de perspektiver man som menneske kan anlægge på fremtiden, kan anvendes i mange konkrete sammenhænge, der rækker ud over undervis-ningsfaget historie. Her gives der således mulighed for at arbejde innovativt med de kom-petencer historiefaget giver og tillige åbne for mere anvendelsesorienterede vinkler på fa-get. Det er vigtigt, at der ikke er tale om, at elever nødvendigvis skal udarbejde specifikke løsningsforslag på konkrete nutidige problemer, men at de kan reflektere over hvordan faget kunne bidrage i forskellige sammenhænge. Det er oplagt her også at koble til det fagli-ge mål om at forstå mennesket som historieskabt og historieskabende. Arbejdet med så-danne refleksioner kan bl.a. understøttes ved at:

- Undersøge eller reflektere over rammerne for forskellige **forsoningsprocesser**, f.eks. i forbindelse med borgerkrige, samfund i transition, historiske konflikter (f.eks. Dan-marks rolle som slavenation, Grønlands mulige løsrivelse fra Rigsfællesskabet, i det dansk-tyske grænseområde, osv.) - alle processer, hvor forskellige grupper skal komme overens med måske konfliktende fortidsfortolkninger.
- Reflektere over hvordan og hvorfor man etablerer/fjerner **erindringssteder** i form af f.eks. mindesmærker for udvalgte begivenheder, fænomener eller personer. Eleverne kan selv arbejde med forslag til mindesmærker - hvad bør erindres af hvem, hvordan og hvorfor?
- Undersøge eller reflektere over **indretning af byrum**: hvordan har forskellige byrum lagt op til eller afspejlet forskellige måder at leve på tidligere? Hvordan har dette påvir-ket livet i byen? Og hvordan kan denne historiske indsigt anvendes i forhold til nutidig og fremtidig indretning af byrummet? Der kan både arbejdes med opdelingen i kvarte-rer, arkitektoniske og stilhistoriske forhold, m.v.

- **Reflekteret formidling af historiske problemstillinger**, der medvirker til og understøtter f.eks. integration, ligestilling mellem kønnene eller aktivt medborgerskab.

– *formulere historiske problemstillinger og relatere disse til elevernes egen tid*

At *relatere til elevernes egen tid* skal fastholde historiebevidsthedsperspektivet og bidrage til at eleverne kan få øje på sammenhænge mellem fortid og nutid i de emner de arbejder med. Desuden er det vigtigt at eleverne reflekterer over, hvordan hans eller hendes egen historiske bevidsthed præger den måde, fortidens spor betragtes på.

Forudsætningen for at eleven bliver i stand til at formulere selvstændige historiske problemstillinger i relation til stoffet er, at denne formuleringsevne bliver øvet så tidligt i forløbet som muligt. Der vil her være tale om en progression fra et mere lærerstyret arbejde med og diskussion af problemstillinger frem mod selvstændige formuleringer i slutningen af det samlede undervisningsforløb. Endelig er det væsentligt at elever oparbejder en forståelse af forskellige taksonomiske niveauer og hvordan man kan formulere problemstillinger af varierende kompleksitet.

– *formidle og remediere historiefaglige problemstillinger mundtligt og skriftligt og begrunde de formidlingsmæssige valg*

Eleverne styrker deres historiske viden, erkendelse og bevidsthed ved at formidle historiske problemstillinger. Eleverne præsenteres for forskellige formidlingsformer, som kan bidrage til deres indsigt i og forståelse af formidlingsproblematikkens mangfoldighed. Eleverne skal opøves i at vælge hensigtsmæssige fremstillingsformer i relation til stoffet.

Det er vigtigt, at eleverne ved hvem modtageren er og hvilket niveau man bør ramme, før de vælger formidlingsform, ligesom de skal kunne begrunde deres valg af form og indhold.

I forbindelse med elevernes arbejde med formidling vil der langt hen ad vejen være tale om, at de tager udgangspunkt i eksisterende fremstillinger og remedierer disse. I den forbindelse er også vigtigt at arbejde med, hvordan forholdet mellem eget og andres arbejde bør være for at der ikke er tale om plagiat. Man kan på emu'en og andre steder finde en række materialer om dette emne.

Eleverne kan anvende mange forskellige formidlingsformer, hvoraf enkelte er omtalt her.

Af skriftlige formidlingsmuligheder kan der være tale om at producere præsentationer, akademiske fremstillinger, blogs, hjemmesider, plancher, populærhistoriske artikler, synopsis og udarbejdelse af et undervisningsmateriale til andre klasser og klassetrin.

Af mundtlige formidlingsformer kan der bl.a. arbejdes med mundtlige oplæg, foredrag og pod-/vodcasts. Se endvidere afsnit 3.1. Didaktiske principper og 3.2. Arbejdsformer.

– *behandle problemstillinger i samspil med andre fag*

Da historiefaget beskæftiger sig med en bred vifte af kulturelle produkter og fagoverskridende problemstillinger, er det oplagt for faget at samarbejde med andre fag, hvilket udfoldes under 3.4. Samspil med andre fag. Samspillet kan både foregå i den daglige undervisning ved om muligt at tone forløbene til f.eks. elevernes fagpakke(r), aktuelle samfundsforhold eller elevens særlige interesser, og mere konkret i forbindelse med arbejdet med SSO. Mulighederne for og omfanget af det faglige samspil vil være afhængigt af skoleform m.m. Se også under 3.4.

– *demonstrere viden om fagets identitet og metoder.*

Fagets identitet er i læreplanen beskrevet som et fag hvis omdrejningspunkt er fortid og hvordan fortid fortolkes og bruges af mennesker. Det faglige mål om at elever skal kunne demonstrere viden om dette handler således om at de skal kunne vise hvordan man i faget kan undersøge forskellige fortidige begivenheder eller forhold, og hvordan og hvorfor dette kan føre til divergerende fortolkninger, som kan gøres til genstand for faglig diskussion.

Både i arbejdet med faget alene og i samarbejdet med andre fag skal elever kunne vise hvad historiefaget kan bidrage med i besvarelsen af forskellige problemstillinger og hvori det særligt historiefaglige består. Her kunne man f.eks. arbejde med fagets kendetegn som særligt materialesensitivt og kontekstualiserende. Med kontekstualiserende menes at man i faget arbejder med, at sætte de behandlede materialer og problemstillinger ind i en sammenhæng tidligt, kulturelt, samfundsmæssigt, m.v.

I historiefaget arbejder man med en lang række af metoder, hvoraf en betydelig del er inspireret af andre fag, og er forankret i både det humanistiske og samfundsvidenskabelige fakultet, ligesom der inddrages tilgange fra naturvidenskab. At demonstrere viden om fagets metoder handler om at kunne få øje på og selv anvende forskellige tilgange til det undersøgende og analytiske arbejde.

De forskellige tilgange kan både være affødt af kildematerialets karakter, hvilke spørgsmål der stilles til de fortidige forhold, og hvilke analysestrategier som anlægges i det faglige arbejde. Eleverne lærer derfor at lægge mærke til, hvilke forhold der lægges vægt på (økonomiske/materielle, sociale, kulturelle, osv.), og hvordan forskellige faglige tilgange har betydning for hvilke problemstillinger, kilder og svar der kan bringes i spil.

Kildekritik kan ikke i sig selv betegnes som en egentlig metode, men som et generelt kritisk-analytisk redskab man på forskellig vis gør brug af i mange metodiske sammenhænge. Der er eksempelvis forskel på om eleverne stiller spørgsmål der lægger op til et forsøg på at rekonstruere et begivenhedsforløb eller om de stiller spørgsmål, der lægger op til en analyse af forskellige kilders diskurser om et bestemt emne. Det væsentlige i denne sammenhæng er, at eleverne kan bevæge sig ud over en skematisk refererende og løsrevet gennemgang/klassifikation af kilderne og henimod mere problemstillingsstyret analytisk arbejde, hvor der udvises bevidsthed om tilgang og teoretisk fundering.

Eleverne opøves i at demonstrere metodisk forståelse skriftligt såvel som mundtligt.

2.2. Kernestof

– *hovedlinjer i Danmarks, Europas og verdens historie fra antikken til i dag*

Kernestoffet er på dette punkt delt op i tre koncentriske cirkler: Danmark, Europa og verden. Det er naturligt at vægte det nære højere end det fjerne, men det er vigtigt også at inddrage det europæiske og det globale perspektiv, og f.eks. ikke bare at beskæftige sig med ikke-europæiske forhold i relation til europæiske. Hvad *hovedlinjer* omfatter kan der ikke gives nogen udtømmende beskrivelse af, men det kan gøres til genstand for refleksion, f.eks. i forbindelse med arbejdet i faget.

En anden generel forskel mellem historie A og historie B er, at der på A-niveauet er krav om at hovedlinjerne behandles *fra antikken til i dag*. Det samme gælder ikke på B-niveau. Dette afspejler de større krav til kronologisk spredning på A-niveau, jf. kravene herunder.

– *forandringer i levevilkår, teknologi og produktion gennem tiderne*

Beskæftigelse med levevilkår til forskellige tider giver mulighed for indlevelse i forhold der adskiller sig fra dem eleverne selv lever under, og bidrager således med et historisk perspektiv. Teknologisk og økonomisk udvikling er vigtige faktorer til forklaring af historisk forandring, men man kan også f.eks. beskæftige sig med, hvordan teknologisk udvikling ikke bare er en lineær fremskridtsfortælling, men afspejler konkrete behov i de pågældende samfund.

Forskel mellem historie A og historie B (begge læreplaner) er, at der på A-niveauet står *gennem tiderne*. Dette afspejler de større krav til kronologisk spredning på A-niveau.

– *forskellige styreformer og samfundsorganiseringer*

Samfundsorganiseringer og styreformer hænger tæt sammen. Man kan i undervisningen ikke dække alle historiske samfund, men man kan bestræbe sig på at komme ind på eksempler på forskellige måder at organisere samfund på og forskellige styreformer, f.eks. feudale samfund, industrisamfund og postindustrielle samfund samt høvdingedømmer, valgkongedømmer, enevældige stater, teokratier, totalitære stater og demokratier. I alle tilfælde gælder det, at det vil være relevant at inddrage hvordan de specifikke styreformer og samfundsorganiseringer har betydning for den sociale og kulturelle orden, normer og værdier. I forbindelse med løftet fra B til A niveau kan der med fordel skeles til, hvilke styreformer og samfundsorganiseringer som er behandlet på B niveau.

På B-niveau (begge læreplaner) er behandlingen af styreformer ikke direkte koblet til forskellige *samfundsorganiseringer*. I stedet er der krav om, at demokrati og demokratiseringsprocesser inddrages (historie B, hfe) eller at man arbejder med *styreformer i historisk og nutidigt perspektiv* (historie B som del af Kultur- og Samfundsfaggruppen).

– *kulturer og kulturmøder i Europas og verdens historie*

Forskellige kulturer og kulturel forandring står centralt i historiefaget. Det samme gør kulturmøder og kulturelle udvekslinger – såvel de fredelige som de mindre fredelige. I forholdet mellem Europa og resten af verden kan man f.eks. beskæftige sig med korstog, kolonisering og imperialismen, men også med kulturel udveksling i forbindelse med handel, dannelse af 'kreolske' kulturer eller amerikanisering i Europa efter 2. verdenskrig. Dette kerne-stof punkt findes parallelt i læreplanen for historie B (hfe), mens det tilsvarende kernestof punkt i Kultur- og Samfundsfaggruppen hedder *globalisering og kulturmøder i historisk og nutidigt perspektiv*.

– *stats- og nationsdannelser, herunder Danmarks*

Der er ikke enighed blandt historikere om, hvornår man kan tale om egentlige stater og nationer. Dette forhold kan i sig selv tematiseres, og gøres til genstand for refleksion. Man kunne f.eks. arbejde med sammenhængen mellem krig og dannelse af territorialstater i tidligt moderne Europa, og med dannelse af nationer fra slutningen af 1700-tallet. Stats- og nationsdannelse i Danmark er nævnt selvstændigt i kernestoffet, men det vil være oplagt at sammenligne stats- og nationsdannelsen her med tilsvarende processer andre steder. Nationale identiteters historiske dannelse kan også bruges til at sætte den aktuelle betydning af national identitet i perspektiv.

Der er i kernestoffet for historie B ikke et tilsvarende krav, hvorfor dette punkt bør gives særlig opmærksomhed i arbejdet med at løfte fra B til A niveau.

– *nationale, regionale og globale konflikter og samarbejdsrelationer*

Historisk forandring drives frem af såvel samarbejde som konflikt. På det nationale plan kan det f.eks. være konflikter mellem arbejdsmarkedets parter eller dannelse af folkelige bevægelser, på det europæiske plan rivalisering mellem staterne eller europæisk samarbejde i EU og på det globale plan f.eks. supermagternes rivalisering under den kolde krig, globalt samarbejde i FN eller transnationale NGO'er.

Kernestofpunktet dækker på A-niveauet *nationale, regionale og globale konflikter og samarbejdsrelationer*, hvor der på B-niveau (hfe) kun tales om *nationale og internationale konflikter og samarbejdsrelationer*. Det indebærer, at der på A-niveau er større krav til både at dække det regionale (f.eks. europæiske) og det globale niveau. I læreplanen for Kultur- og Samfundsfaggruppen findes ikke et tilsvarende kernestofpunkt, hvorfor det bør medtænkes ved planlægningen af forløbene i løftet fra B til A niveau.

– *politiske og sociale revolutioner*

Politiske og sociale revolutioner er markante brud i den historiske udvikling. Det vil være oplagt at beskæftige sig med klassiske politiske revolutioner som den amerikanske, den franske, den russiske og den kinesiske, og sociale revolutioner som den neolitiske og den industrielle. Man kunne også f.eks. diskutere revolutionsbegrebet, og hvordan og hvorvidt forskellige ændringer i fortidige forhold, som indførelsen af trykpressen eller udviklingen af internettet, kan ses i lyset dette. De fleste politiske og sociale revolutioner indebærer desuden kulturelle omvæltninger, som også inddrages.

Der er i kernestoffet for historie B ikke et tilsvarende krav, hvorfor dette punkt bør gives særlig opmærksomhed i arbejdet med at løfte fra B til A niveau.

– *demokrati, menneskerettigheder og ligestilling i nationalt og globalt perspektiv*

Det er et overordnet mål med de gymnasiale uddannelser at styrke elevernes demokratiske dannelse, jf. lov om de gymnasiale uddannelser, §1. Også af den grund arbejdes der i historie med demokrati samt kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene. Historiefaget kan bidrage hertil bl.a. ved at beskæftige sig med forskellige typer af demokrati og demokratiseringsprocesser.

Det vil være oplagt at beskæftige sig med de ideer og forestillinger, som med tiden blev sammenfattet i de universelle menneskerettigheder i tiden efter 2. verdenskrig. Her kunne f.eks. arbejdes med udviklingen af et antropocentrisk verdensbillede, ideen om individet og dets ukrænkelighed, m.m. Det globale perspektiv kan tillige understøttes ved at arbejde med ideer, der minder om menneskerettighedstænkning i ikke-europæiske kulturer. Ligestilling mellem køn og andre former for ligestilling er et aspekt, der er relevant at inddrage i arbejdet med alle perioder og temaer.

Der er i kernestoffet for historie B ikke et tilsvarende krav, hvorfor dette punkt bør gives særlig opmærksomhed i arbejdet med at løfte fra B til A niveau. I Kultur- og Samfundsfaggruppen er der dog i Samfundsfag C bl.a. krav om behandling af *politiske deltagelsesmuligheder, rettigheder og pligter i et demokratisk samfund, herunder ligestilling mellem kønnene* ligesom der er stor vægt på demokrati og demokratisk samtale i faggruppen. Elever som har fulgt denne faggruppe burde derfor have gode forudsætninger for arbejdet med dette kernestofområde.

– *politiske ideologier, herunder ideologiernes kamp i det 20. århundrede*

Eleverne præsenteres for de klassiske, politiske ideologier (liberalisme, konservatisme, socialisme, m.fl.) i samfundsfag, men historiefaget kan bibringe forståelsen et historisk og konkret perspektiv. Derudover kan ideologiernes kamp i det 20. århundrede belyses gennem arbejde med eksempler på periodens totalitære ideologier eller den kolde krig. Kravet findes parallelt i historie B (hfe), mens det kun er *ideologiernes kamp* som er nævnt i kernestoffet for historie B som del af Kultur- og Samfundsfaggruppen. Hvis eleverne har fulgt Kultur- og Samfundsfaggruppen kan det derfor være vigtigt også at behandle de politiske ideologiers historiske rødder m.m.

– *Globalisering*

Globalisering som kernestofområde skal ikke forstås snævert som et fænomen, der er opstået inden for de sidste par årtier. Globalisering kan opfattes meget bredt som et fænomen, der er knyttet til den menneskelige civilisations historie, og som har eksisteret, længe før nogen satte ord på det. I forhold til fagets tidsmæssige afgrænsning er det oplagt at undersøge globalisering som et fænomen, der karakteriserer udviklingen af forholdet mellem Europa og andre verdensdele fra 1400- /1500-tallet over imperialisme i slutningen af 1800-tallet til det 21. århundredes informationsteknologiske udbredelser. Men faget kan også tilbyde andre vinkler på fænomenet. F.eks. kan man gå mere begrebshistorisk til værks og undersøge, hvordan menneskers opfattelser af det globale kontinuerligt har forandret sig og i visse sammenhænge måske især er knyttet til en vestlig diskurs eller gennem inddragelse af forskellige former for globaliseringsmodstand nuancere forståelsen af globalisering som et kontinuerligt fænomen. *Globalisering* indgår også som kernestofområde i historie B i begge relevante læreplaner.

– *historiebrug og -formidling*

At kunne forholde sig til forskellige former for historiebrug er en central del af fagets identitet og af de faglige mål (jf. ovenfor). Når man arbejder med historiebrug kan man f.eks. se på, hvordan magthavere bruger referencer til fortid til at legitimere eller delegitimere bestemte handlinger. Man kan også se på, hvordan individer eller fællesskaber bruger historie til at konstruere eller konsolidere en fortælling om egen identitet. Man kan også arbejde med historiebrug i populærkulturer (tv-serier, film, computerspil, m.v.), der oftest kan ses som både underholdende, oplysende og identitetsskabende. I arbejdet med historiebrug kan også den videnskabelige/oplysende historiebrug inddrages, og man kan i forlængelse heraf diskutere faghistories udsagnsværdi i sammenligning med andre former for historiebrug og se på, hvordan man historiefagligt underbygger fortolkninger af fortidige forhold.

Historieformidling kan omfatte større eller mindre projekter, hvor eleverne selv skal formidle historie til forskellige målgrupper og gennem forskellige medier, og refleksion over de formidlingsmæssige valg de træffer i den forbindelse. Det kan også dreje sig om at forholde sig til andres historieformidling, og fremanalysere forskellige historiefaglige tilgange eller forklaringsmåder. Eksempelvis kan man i forbindelse med museumsbesøg diskutere udstillingsprincipper, og deres anvendelse i konkrete udstillinger.

Historiebrug indgår også som kernestofområde i historie B i begge relevante læreplaner.

– *historiefaglige teorier og metoder*

Historiefaget har ikke et fast korpus af teorier, men der er en lang række forskellige faglige tilgange som eleverne kan skifte bekendtskab med (nogle af). Det kan være forskellige bindestregshistorier, som politisk historie, økonomisk historie, socialhistorie, kulturhistorie eller kønshistorie. Nogle faglige tilgange har eget begrebsapparat, som man kan introducere. Det gælder f.eks. erindringshistorie, begrebshistorie og diskursanalyse. Historiefaget ”låner” teorier og metoder fra en række andre fag. Det gælder f.eks. metoder fra litteraturfagene, samfundsfaglige teorier og metoder og metoder fra naturfagene (eksempelvis kulstof 14-datering og DNA-analyse).

Anvendelse af kildeanalytiske begreber er en vigtig del af historiefaget, og her spiller det funktionelle kildebegreb en central rolle (se i øvrigt den mere udfoldede indkredsning under 2.1. Faglige mål). Ved at anvende forskellige historiefaglige tilgange og metoder kan man styrke elevernes evne til at forholde sig kvalificeret til forskellige former for brug af fortid.

I historie B hedder kernestofpunktet hhv. *Historiefaglige begreber* (hfe) og *Historiefaglige metoder* (Kultur- og Samfundsfaggruppen). Heri ligger at den mængde af forskellige historiefaglige teorier og metoder og den faglige dybde som forventes i arbejdet er mindre end på A-niveau. Der er derfor vigtigt at arbejde med dette kernestofområde i forbindelse med løftet fra B til A niveau.

Eksempler på relevant begrebsbrug i arbejdet med historiebrug er udfoldet under 2.1. Faglige mål.

Der skal indgå materiale på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog.

Inddragelse af fremmedsproget materiale giver gode muligheder for at gå i dybden med sproglige detaljer, udtryks- og talemåder eller andet som kan være relevant i arbejdet med forløb, der vedrører andre lande end Danmark. Ud over det almindelige udsyn som dette kan give, er det også en pointe at sproget giver en særlig adgang til forståelsen af en kultur, og arbejdet med det fremmedsprogede materiale kan ligeledes kaste lys tilbage på den sprogbrug der blev og bliver brugt i Danmark når fænomener, sociale grupper osv. benævnes. Det er her oplagt at indgå i tværfaglige samarbejder med elevernes sprogfag, men det er ikke en betingelse. Det fremmedsprogede materiale kan både være skriftligt og ikke-skriftligt, ligesom der både kan inddrages fremstillinger og kilder. Det er ikke et krav at der inddrages fremmedsproget materiale i alle forløb, men det gælder i alle tilfælde, at der kun skal anvendes materiale på sprog, som eleverne kan forventes at have rimelige forudsætninger for at arbejde med.

Dette krav er særligt for historie A, hvorfor man skal sikre sig at det bliver opfyldt ved tilrettelæggelsen af undervisningen.

Undervisningen skal tilrettelægges så der er en spredning i tid: mindst ét forløb skal have hovedvægt på tiden før ca. 500, og mindst ét forløb skal have hovedvægt på tiden efter ca. 1900.

Læreplanen rummer krav om kronologisk spredning. Spredningskravene vedrører placeringen af forløbenes hovedvægt, hvorfor et forløb også godt kan omfatte og inddrage andre tidsperioder. F.eks. kan et forløb om Romerriget med hovedvægt på perioden før ca. 500 godt inddrage referencer til hvordan Romerriget blev og bliver brugt i fascistisk propaganda, jf. også kravet om at alle forløb skal enten relateres til eller tage udgangspunkt i elever-

nes egen samtid/nutiden (se 3.1. Didaktiske principper). Forløbene kan forfølge et tema over flere tidsperioder, så længe kravet om fordeling af forløbenes hovedvægt overholdes.

Der er krav om placering af mindst ét forløb i hver af perioderne før ca. 500 og efter ca. 1900. Således kan de resterende et til to forløb placeres frit, men de skal selvfølgelig tilsammen dække de relevante dele af de faglige mål og kernestoffet.

2.3. Supplerende stof

De faglige mål kan ikke opfyldes ved hjælp af kernestoffet alene, men skal også suppleres med stof, hvor der arbejdes med andre historiske temaer og fordybelse i udvalgte emner. Det supplerende stof skal udvælges, således at det i samarbejde med kernestoffet medvirker til opfyldelse af de faglige mål gennem fordybelse i udvalgte emner eller historiefaglige discipliner.

Udover arbejde med kernestoffet, skal der inddrages supplerende stof. Dette åbner bl.a. for inddragelse af elevernes interesse i bestemte emner/fortider og mulighed for forskellige former for fagligt samspil, hvis indhold ikke rummes af kernestoffet i faget.

Som nævnt under de faglige mål, er kernestoffet ikke nødvendigvis fyldestgørende i forhold til elevernes træning i at opnå de faglige kompetencer, som er styrende for undervisningen i faget. Der vil derfor som udgangspunkt skulle inddrages supplerende stof. F.eks. kan kernestoffet godt behandles, uden at man nødvendigvis har materialer, der træner elevernes evne til at kunne *skelne mellem forskellige typer af forklaringer på samfundsmæssige forandringer og diskutere periodiseringsprincipper*, hvorfor der skal ofres opmærksomhed på udvælgelsen af problemstillinger, emner og materialer, således eleverne bedst trænes i de faglige mål.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 100-200 sider

I undervisningen inddrages en mangfoldighed af materiale til at belyse historiske emner og problemstillinger. Dette materiale skal i alt udgøre en mængde, der ligger i intervallet 100 til 200 sider. Intervallet er forholdsvis bredt for at give rum for forskellig tilrettelæggelse og materialeinddragelse. Den øvre og nedre grænse kan sikre, at eleverne har et vist minimum at basere arbejdet i faget på, samtidig med at ingen oplever uoverkommelige mængder af materiale. Da mange undervisningsmidler ikke umiddelbart lader sig opgive i sidetal, og da materialernes kompleksitetsgrad kan variere, er der i læreplanen lagt op til, at man foretager et skøn over hvad det faglige indhold svarer til sidetalsmæssigt.

Omfanget af fagligt stof anføres i beskrivelsen af den gennemførte undervisning (undervisningsbeskrivelsen), der færdigredigeres ved afslutningen af undervisningen i det enkelte fag. Omfanget angives normalt med en sådan detaljeringsgrad, så det af undervisningsbeskrivelsen fremgår, hvorledes det faglige stof har været vægtet i undervisningsforløbet. Dette kan fx ske ved at angive et skønsmæssigt sidetal eller en procentvis fordeling af stoffet

3. Tilrettelæggelse

Planlægningen af undervisningen er rettet mod opfyldelsen af de faglige mål, som også udgør bedømmelseskriterierne til eksamen. Det betyder f.eks., at når der i de faglige mål står, at eleverne skal kunne *formulere historiske problemstillinger og relatere disse til elevernes*

egen tid, kan man ikke opfylde de faglige mål ved udelukkende at gennemgå kernestoffet som en vidensorienteret undervisning.

Skal eleverne vise evne til at opstille historiske problemstillinger, må undervisningen være problemorienteret og med fokus på fordybelse, ligesom det er nødvendigt at sætte det pågældende forløb ind i en bredere tidsmæssig sammenhæng for at opfylde det faglige mål, at eleverne skal kunne *redegøre for centrale udviklingslinjer og begivenheder i Danmarks, Europas og verdens historie & redegøre for sammenhænge mellem den lokale, nationale, regionale, europæiske og globale udvikling.*

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen skal tage udgangspunkt i et fagligt niveau svarende til elevernes niveau fra historie B.

Undervisningen skal give eleverne mulighed for at opfylde de faglige mål. Det er derfor vigtigt, at man i tilrettelæggelsen er bevidst om det faglige niveau ved undervisningens start og progressionen i arbejdet med de faglige mål.

Arbejdet med faget organiseres fortrinsvis i forløb. Der skal med udgangspunkt i de faglige mål planlægges tre til fire forløb, der inddrager fagets kernestof. Der skal lægges særlig vægt på de faglige mål og dele af kernestoffet, der adskiller sig fra historie B.

Kravet til antallet af forløb åbner for, at man ved eksamen kan undlade at lave prøvesæt til det ene af forløbene hvis der er gennemført fire.

Forskellene mellem faglige mål og kernestof på henholdsvis historie A og B er behandlet i det ovenstående.

Alle forløb skal enten relateres til eller tage udgangspunkt i elevernes egen samtid

For at sikre at historieundervisningen kan være med til at udvikle elevernes evne til at reflektere og forholde sig nuanceret og kritisk til deres omverden, er det et krav, at alle forløb skal have relation til elevernes samtid. Det vil sige, at problemstillinger og indhold skal begrundes ud fra et relevanskriterium. Ved at tage udgangspunkt i elevernes livsverden, udfordres de af den nye viden og de nye perspektiver, som undervisningen giver dem og deres historiske bevidsthed kvalificeres. Det betyder dog ikke, at man f.eks. - sat på spidsen - kun skal beskæftige sig med ungdomskulturer til forskellige tider. Der kan eksempelvis også tilrettelægges forløb med fokus på fortidens anderledeshed, hvor emnevalget åbner for en kontrastering af elevernes forudindtagede forståelser, opfattelser m.m. jf. Thomas Ziehe (og andres) idé om 'god anderledeshed'.

Hovedsigtet med nogle forløb er at skabe overblik, mens det for andre er fordybelse.

I fald der er tale om elever som har haft historie B som del af Kultur- og Samfundsfaggruppen vil det være vigtigt at være opmærksom på, at der ikke er så store krav til arbejdet med overblik, jf. kernestofområderne for historie, hvor der kun tales om *nedslag* i verdens og Europas historie.

Undervisningen tilrettelægges så forskellige aspekter af historisk og kulturel forandring belyses.

Det er et krav på, at der sikres en variation i, hvilke aspekter af historisk og kulturel forandring der inddrages i undervisningen.

Faget omfatter både politiske, økonomiske, sociale og kulturelle problemstillinger jf. 1.1. Identitet, hvorfor der i undervisningen også skal ske en variation mellem forskellige aspekter af de fortidige forhold og begivenheder. Dette kan f.eks. ske gennem inddragelse af forskellige af historiefagets subdiscipliner, der fokuserer på bestemte fortidige forhold. I forbindelse med løftet fra B- til A-niveau kan man med fordel kombinere valget af forskellige aspekter ved historisk og kulturel forandring med kernestof-kravet om behandling af 'historiefaglige teorier og metoder'.

Undervisningen tilrettelægges således, at der er en klar faglig progression i:

- *problemstillinger*
- *metodiske krav, herunder krav om inddragelse af forskellige materialetyper krav til anvendelse af faglige begreber*
- *krav til elevernes evne til præcis og nuanceret skriftlig og mundtlig formidling.*

Som nævnt under 2.1. Faglige mål, er listen over faglige mål netop ikke opstillet prioriteret eller efter sværhedsgrad. Progression i historiefaget kan derfor ikke tænkes som en trappe hvor eleverne må starte med f.eks. at etablere viden om en periode eller et fænomen og først senere rette opmærksomheden mod højere taksonomiske niveauer. Progression medtænkes derfor i alle forløb og kan omfatte forhold som:

- Mængden af materiale som det forventes at elever forventes at håndtere
- Sværhedsgrad/kompleksitet i det anvendte materiale, fremstillinger såvel som kilder
- Sværhedsgrad/kompleksitet i de arbejdsopgaver elever skal besvare.
- Mængden af spørgsmål/graden af lærerstyring i spørgsmål (fra mange afgrænsede til få komplekse spørgsmål)
- Måden hvorpå man arbejder med at formulere problemstillinger (fra lærerformulerede til elevernes egne)
- Kravene til elevernes research og valg af materiale (fra valg mellem lærerstilladseret ressource til research på helt egen hånd)
- Sværhedsgrad/kompleksitet i anvendelse af teorier og forskellige historiefaglige tilgange (fra lærerudpegning til elevernes egne reflekterede iagttagelser eller valg)

Eleverne skal udarbejde forskellige former for skriftlige produkter i forbindelse med træning i informationssøgning, kildekritik på internettet og i andre sammenhænge.

Der er ikke krav om udarbejdelse af fast definerede skriftlige produkter i forbindelse med løftet fra B til A niveau, modsat kravene om udarbejdelse af en historieopgave i begge læreplanerne for historie B (hfe & som del af Kultur- og Samfundsfaggruppen).

Det skriftlige arbejde i faget handler både om at forberede eleverne på historiefaglig skrivning i f.eks. SSO-arbejdet og om at bruge skriftligheden som en måde at fordybe sig og arbejde fagligt stof generelt. Det mundtlige fag kan på denne måde blive understøttet af den skriftlige dimension. Arbejdet med skriftlighed rummer derfor både et fokus på hvad det vil sige at skrive historiefagligt og hvordan dette adskiller sig fra andre fag (hvilket bliver afgørende når historie er i samspil hermed) og en bredere afsøgning af de mange muligheder for at bruge skriftlighed i forbindelse med formidling. Det faglige mål om at kunne formidle og remediere historiefaglige problemstillinger er på den måde særligt i spil her.

Arbejdet med at træne historiefaglig skrivning kan konkret udfoldes ved at lave mindre opgaver, hvor der klart fremgår, hvilke taksonomiske niveauer der arbejdes på. Det kan

f.eks. være at udarbejde små historiske redegørelser hvor kriterierne kunne være at anvende to forskellige fremstillinger og/eller anvende eventuelt kildemateriale illustrerende. Mere kildeanalytiske opgaver kunne stille skarpt på hvordan kildematerialet f.eks. kan bearbejdes ud fra en bestemt teoretisk eller metodisk tilgang (eksempelvis erindringshistorisk, kønshistorisk, politisk historisk) med dertilhørende problemstillinger og hvor kontekstualisering bliver et vigtigt element. Pointen er, at tydeliggøre at der er forskellige måder at skrive på indenfor faget. Eftersom der skal arbejdes på alle taksonomiske niveauer allerede fra 1.g er progression i det skriftlige arbejde primært et spørgsmål om mængden af materiale, graden af kompleksitet i materialerne og i de kontekster man kræver eleverne kan overskue. Progressionen kan naturligvis også gå på de krav der stilles til elevernes egne materialesøgningsprocesser.

Ud over de mere klassiske skriftlige opgaver kan eleverne arbejde med at udarbejde breve til og fra historiske personer - berømt heder eller almindelige mennesker - billedtekster, formidling til andre klassetrin, museumsplacater, historiske turistguides, sangtekster, minderord, historiske nyhedsindslag, politiske taler og meget andet. Nogle af disse genrer indbyder tillige til innovativt arbejde.

Det er helt afgørende at elevernes arbejde med skriftlige produkter kobles til bevidste og reflekterede materiale- og informationssøgningsprocesser. Eleverne vil ofte bruge især internettet og diverse digitale ressourcer og denne praksis kan i høj grad kvalificeres gennem historieundervisningen. Dette arbejde går både på de konkrete søgeprocesser, på de kildekritiske værktøjer der skal anvendes i den sammenhæng og på efterhånden at opbygge et vist overblik over anvendelige ressourcer på nettet. Se endvidere under 3.3. It.

I alle forløb skal der arbejdes med forskellige materialetyper, og arbejdet skal rumme eksempler på forskellige former for historiebrug og historieformidling, som eleverne møder uden for skolen.

Progressionen skal sikre elevernes studieforberedende skrivekompetence, almindelse og kvalificering af elevernes historiske bevidsthed.

Historiefaget er blot et af mange steder, hvor eleverne får viden om fortidige forhold. På ferierejser, i tegnefilm, spillefilm, romaner, tv-nyhederne, ugeblade, aviser, andre fag m.m. oplever de forskellige eksempler på historiebrug, som også bidrager til deres viden og forestillinger om fortidige forhold og begivenheder. I historieundervisningen systematiseres og kvalificeres den viden, som de tilegner sig i og udenfor skolen, ligesom de bevidstgøres om hvordan de forskellige former for historiebrug har forskellige erindringspolitiske sigter. Man kan i forlængelse heraf sammenfatte det didaktiske mål med historieundervisningen som, at den skal gøre eleverne til kompetente historiebrugere.

Det er derfor vigtigt, at eleverne beskæftiger sig med forskellige materialetyper, således at de bliver i stand til ved hjælp af metodisk- analytiske redskaber, at afkode hvordan historie bruges i forskellige materialetyper. Historieundervisningen skal afspejle det samfund de lever i med inddragelse af de sociale medier, it m.m. Derudover skal det traditionelle undervisningsmateriale som oversigtsværker og tekstmaterialer kombineres med f.eks. malerier, fotos (evt. fra elevernes/deres familiers egne samlinger), tegneserier, reklamer, ugeblade, avisartikler, statistik, digte, tegnefilm, spillefilm, dokumentarudsendelser, radioudsendelser, kort og hjemmesider. Materiale hentet hjemme i stuerne eller fra elevernes egen hverdag kan med fordel inddrages, idet det vil skærpe elevernes opmærksomhed på hvor-

dan de også i deres egen hverdag oplever samspillet mellem fortid, nutid og fremtid, men ofte uden at reflektere herover. Dette er et centralt element ved fagets almendannende perspektiver.

3.2. Arbejdsformer

Eleverne skal løbende inddrages i valg af emner og arbejdsformer.

Undervisningen organiseres med brug af en bred vifte af arbejdsformer. Herigennem sikres en alsidig udvikling af elevernes almene, faglige og personlige kompetencer. Undervisningen skal over det treårige forløb tilrettelægges med arbejdsformer, der bygger på og gradvist udvikler elevernes evne til selv at formulere spørgsmål, søge information, besvare historiske problemstillinger og formidle historie.

Se den fælles vejledning til historie A (stx) & B (hfe).

3.3. It

It og medier skal inddrages i undervisningen og anvendes både for at fremme elevernes læringsproces, videreudvikle deres almendannelse og for at opøve elevernes kritiske sans i forhold til digitale medier, ressourcer og platforme. It anvendes som søgeværktøj til oplysninger om og undersøgelser af historiefaglige emner via internettet og andre databaser. Der lægges vægt på udvikling af kreativitet og systematik i søgningen samt selvstændighed og metodisk-kritisk tilgang. It og medier skal inddrages i såvel skriftlig som mundtlig formidling af historiske problemstillinger.

Se den fælles vejledning til historie A (stx) & B (hfe).

3.4. Samspil med andre fag

Mulighederne for fagligt samspil er mange og oplagte i faget historie. Fagets genstandsfelt omfatter en lang række forhold, også andre fag beskæftiger sig med, samtidig med at alt de andre fag beskæftiger sig med, kan siges at have en historie, dvs. de kan forstås i lyset af socio-kulturelle forandringsprocesser. Dette afspejles også i fagets teorier og metoder, der i vid udstrækning er udviklet under inspiration fra andre fagområder. I samspil med naturvidenskabelige fag kan man f.eks. arbejde med emner i relation til natur og naturgrundlag (sygdomme, klima, dyrkningsforhold, m.m.) eller udviklingen og betydningen af diverse naturvidenskabelige erkendelser, opfindelser og afledte teknologier (det heliocentriske verdensbillede, dampmaskinen, navigation m.m.). I samspillet med samfundsfag eller andre fag med en samfundsvidenskabelig dimension kan historie ofte bidrage gennem belysning af, hvordan fortidige forhold og begivenheder har betydning for nuværende samfundsfaglige problemstillinger, ligesom en række samfundsfaglige teorier kan anvendes på fortidige forhold og forandringsprocesser (økonomiske, politiske, sociale og kulturelle). Sprogfagene og de øvrige humanistiske fag er tillige oplagte samarbejdsfag, både hvad angår analytiske perspektiver og materialetyper, f.eks. anvendelse af skønlitteratur (eventuelt også på fremmedsprog) som historiske kilder, inddragelse af forskellige tekstanalytiske tilgange mv.

Det er centralt at der er opmærksomhed på, at historiefaget ved deltagelse i fagligt samspil ikke reduceres til viden om fortid, men at faget bringes i spil i overensstemmelse med de faglige mål for faget. Det kan i den forbindelse være hensigtsmæssigt at være opmærksom på om der findes relevant historiefagligt materiale på et rimeligt fagligt niveau på det pågældende område, så eleven ikke lades i stikken med et ellers spændende emne.

Mange af de nævnte eksempler på fagligt samspil åbner tillige for inddragelse af udvalgte historiefaglige subdiscipliner, der kan underbygge elevernes viden om fagets teorier og metoder.

Dele af kernestof og supplerende stof kan vælges og behandles, så det kan bidrage til det faglige samspil mellem fagene. I undervisningen inddrages elevernes viden og kompetencer fra andre fag.

Afhængigt af tilrettelæggelsen på den enkelte institution, kan der være mulighed for, at etablere fagligt samspil i fald eleverne følger flere fag sammen som hold/klasse.

I fald eleverne har haft historie B som del af Kultur- og Samfundsfaggruppen er det oplagt at trække på, at eleverne på forhånd har kendskab til samspil mellem religion, samfundsfag og historie.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Gennem fremadrettet, formativ og individuel vejledning og tilbagemeldinger på faglige aktiviteter opnår eleverne undervejs i det samlede forløb en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i det faglige standpunkt i forhold til både tilegnelse af viden, kundskaber, metodiske færdigheder og faglig refleksion. I den forbindelse inddrages aktiviteter, som stimulerer videreudviklingen af elevernes historiske bevidsthed og individuel og fælles refleksion over udbyttet af undervisningen. Grundlaget for evalueringen skal være de faglige mål. Den løbende evaluering tjener desuden til at understøtte elevernes selvevaluering og forståelse af progression i læringsprocessen.

Se den fælles vejledning til historie A (stx) & B (hfe).

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af et ukendt materialesæt med et omfang på tre til fem normalsider à 2400 enheder (antal anslag inklusiv mellemrum).

Da man skal være sikker på ikke at overskride det maksimalt tilladte omfang, er det hensigtsmæssigt at det præcise omfang af de enkelte materialesæt tydeligt fremgår på forsiden. Andre materialetyper (statistik, filmklip, billeder, m.m.) omregnes efter skøn under hensyntagen til materialernes kompleksitetsgrad. I fald den maksimale ramme udnyttes, bør der udvises ekstra opmærksomhed på at sikre at materialernes sværhedsgrad og kompleksitet ikke hindrer eleverne i at foretage en faglig behandling heraf i den afsatte forberedelsestid.

Hvert materialesæt skal i videst muligt omfang indeholde forskelligartet materiale.

Med *forskelligartet materiale* sigtes mod både forskellige materialetyper (tekst, billede, statistik, film, interaktive formidlingsformer, genstande, m.m.) og forskellige genrer (lovtekst, breve, indskrifter, opslag på sociale medier, satiretegninger, spillefilm, dokumentarfilm, populærhistorie, faghistorie, tegneserier, m.m.). Variationen i det enkelte materialesæt medvirker til at sikre afprøvning af det faglige mål om at kunne *anvende en metodisk-kritisk tilgang til at udvælge og analysere historisk materiale, herunder eksempler på brug af historie*. I overensstemmelse med kravene i 3.1. Didaktiske principper om at alle forløb skal have et nutidsperspektiv, vil det være oplagt at der også ved eksamen indgår materialer som demonstrerer dette.

Der skal ikke udarbejdes spørgsmål til prøvematerialet, jf. kravet om at eleven selv opstiller faglige problemstillinger i forberedelsestiden.

Der er en række forhold som er vigtige i forhold til udvælgelse af relevant og anvendeligt materiale. Det er selvfølgelig vigtigt, at materialerne er tydelige og i en ordentlig kvalitet, så der ikke kan opstå misforståelser som resultat af f.eks. dårlige kopier af tekster eller billeder i for lav opløsning.

Derudover er det afgørende, at eleverne gennem undervisningen har lært relevante analysestrategier i forhold til materialetypen. I fald man i undervisningen har arbejdet med fremstillingsmateriale (historiebøger, fagligt forankrede dokumentarfilm, m.m.) er det oplagt at lade sådant indgå, men det er i så fald afgørende at materialet giver mulighed for en funktionel kildekritisk analyse, synspunktsanalyse, analyse af teoretisk/metodisk forankring eller lign. En normal historiebog rettet mod gymnasial undervisning vil kun sjældent kunne indgå heri, da det som oftest vil være meget vanskeligt for eleverne at foretage en analyse af disse grundet deres ofte opremsende og tilstræbt neutrale stil.

Materialesættene skal kunne behandles umiddelbart af eleverne, hvorfor det klart må frarådes at vælge materialer, der kræver for mange uddybende oplysninger/introduktioner. Ved eksamen er undervisningen afsluttet og der bør ikke inddrages nye emner/temaer.

Mange steder, hvor man kan finde relevant kildemateriale, er kilderne forsynede med små introduktioner, hvor f.eks. forfatter, årstal og lign. står. I nogle tilfælde er der tillige ansatser til egentlige kildeanalyser, hvilket i så fald skal fjernes før materialesættet samles. I fald der optræder analytiske bemærkninger vil det formindske elevens mulighed for selv at demonstrere opfyldelse af de faglige mål herom.

Regler vedrørende eksaminandernes brug af internettet for at tilgå tilladte hjælpemidler ved prøverne fremgår af § 6 i "Bekendtgørelse om visse regler om prøver og eksamen i de gymnasiale uddannelser".

I vejledningen til denne bekendtgørelse er der givet eksempler på, hvilke hjælpemidler der må, og hvilke der ikke må tilgås via internettet.

Materialesættene, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen i al væsentlighed dække de faglige mål og mindst 3 af de gennemførte forløb. Et materialesæts tema er kendt af eksaminanderne, idet det er identisk med et forløbs tema. Den enkelte opgave må anvendes højst tre gange på samme hold.

Et materialesæt skal indeholde en overskrift og et ukendt bilagsmateriale. Overskriften angiver titlen på et gennemført forløb.

Der vil være tilfælde, hvor ikke alle gennemgåede forløb indgår ved eksamen. På historie B -> A skal der minimum indgå materialesæt med tilknytning til 3 af de gennemførte undervisningsforløb. Det åbner for at et af de tre til fire forløb ikke indgår, hvilket er særligt relevant i forhold introforløb, oversigtsforløb, teori- og metodeforløb, og lignende..

Desuden anbefales det, at materialet tydeligt lægger op til at påvise og reflektere over sammenhænge mellem fortid, samtid (dvs. ikke nødvendigvis nutid, men en given historisk samtid) og fremtid, således at eksaminanderne får lejlighed til at demonstrere opfyldelse af læreplanens mål om at *reflektere over samspillet mellem fortid, nutid og fremtid, samt over mennesket som historieskabt og historieskabende.*

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter. Der gives ca. 90 minutters forberedelsestid.

I forberedelsestiden opstiller og besvarer eksaminanden to til tre relevante problemstillinger på baggrund af det trukne materialesæt og relevant materiale fra undervisningen.

Det er kontekstualiseringen på baggrund af de gennemførte forløb der primært er relevant her.

I forberedelsestiden sætter eksaminanden sig ind i det udleverede materiale og har derefter til opgave selv at opstille to til tre problemstillinger (se specifikt om historiefaglige problemstillinger under afsnit 3.1.) med udgangspunkt i materialet. Eksaminandens arbejde i forberedelsestiden er således, at:

- sætte sig ind i det udleverede materiale
- identificere og formulere relevante problemstillinger på baggrund af materialet og under inddragelse af relevant materiale fra undervisningen
- besvare problemstillingerne
- gøre sig klar til struktureret og præcist at præsentere sine resultater ved selve eksaminationen.

Det er naturligvis vigtigt, at eksaminanderne fra den daglige undervisning er trænet i at opstille og besvare problemstillinger, da præstationen ved eksaminationen i høj grad vil være afhængig af kvaliteten og relevansen af problemstillingerne. Der er ikke nogen krav til anvendelse af bestemte taksonomier eller lign. i forbindelse med opstilling og besvarelse af de historiske problemstillinger, men det kan i mange tilfælde være en hjælp for eksaminanden at starte med at have opstillet en problemstilling, der åbner for en generel introduktion til emnet og materialesættets sammenhæng hermed. Der er ligeledes heller ikke krav til at der er en direkte sammenhæng mellem de opstillede problemstillinger, men det kan anbefales, i fald materialesættet giver mulighed herfor, da det kan understøtte eksaminandens fremlæggelse.

Eleverne bør derfor trænes i dette som en integreret del af undervisningen og det kan med fordel gøres til et omdrejningspunkt for undervisningen, jf. også beskrivelsen af arbejdet med funktionel kildekritik under 2.1. Faglige mål og 2.2. Kernestof.

Eksaminationen indledes med eksaminandens præsentation på ca. 7-10 minutter og former sig derefter som en samtale mellem eksaminand og eksaminator med udgangspunkt i det trukne materialesæt og de opstillede problemstillinger.

Eksaminationen tager udgangspunkt i de af eksaminanden valgte problemstillinger. Bilagsmateriale og relevante dele af kernestof/supplerende stof i undervisningsbeskrivelsen inddrages. Prøven er individuel. Eksaminanden starter med en mundtlig fremlæggelse. Heri indgår som minimum en præsentation af problemstilling(er), konklusion(er) og evt. anvendte metoder. Der gives ca. 7-10 min. til denne del, således at eksaminanden får lejlighed til at demonstrere opfyldelse af faglige mål. I fald eleven ønsker det, kan der anvendes præsentationsprogrammer, mindmap eller lign. i forbindelse hermed. Det skal dog sikres at dette ikke tager tid fra selve eksamen. Der gives derefter god tid til en dialog mellem eksaminator, eksaminand og evt. censor, hvor punkter fra den mundtlige fremlæggelse uddybes, andre vinkler på materialesættet inddrages, ligesom der kan kobles til relevante faglige mål og perspektiveringer til andre forløb eller nutiden.

Materialesættene sendes til censor forud for prøvens afholdelse.

Nærmere regler herfor fremgår af eksamensbekendtgørelsen.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Der gives én karakter på baggrund af en helhedsvurdering.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på, at eksaminanden kan:

- behandle problemstillinger i samspil med andre fag*
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.*

For at sikre en individuel bedømmelse af eksaminanderne er det vigtigt, at der efter eksaminandens oplæg og den faglige dialog er god tid til votering, hvor punkter fra den mundtlige fremlæggelse i forhold til relevante faglige mål og perspektiver uddybes. Det vil normalt ikke være muligt for eleven at demonstrere en udfoldet opfyldelse af alle faglige mål, men det tilstræbes at der gennem materialesæt og eksamination åbnes for målopfyldelse af et betydeligt antal heraf.

Ved uenighed omkring karakterfastsættelse, følges reglerne herom i bekendtgørelse om karakterskala og anden bedømmelse, §14.

Oversigt over karakterskalaen

12	Fremragende	Karakteren 12 gives for den fremragende præstation, der demonstrerer udtømmende opfyldelse af fagets mål, med ingen eller få uvæsentlige mangler.
7	God	Karakteren 7 gives for den gode præstation, der demonstrerer opfyldelse af fagets mål, med en del mangler.
02	Tilstrækkelig	Karakteren 02 gives for den tilstrækkelige præstation, der demonstrerer den minimalt acceptable grad af opfyldelse af fagets mål.

Eksempel på karakterbeskrivelser for mundtlig prøve i historie A

		Mundtlig prøve
12	Fremragende	<p>De præcise historiske problemstillinger præsenteres velstruktureret og udtømmende. Den faglige analyse er særdeles velargumenteret med en nuanceret og kritisk inddragelse af bilagsmaterialet.</p> <p>Eksaminanden viser kronologisk sammenhængsforståelse og er i stand til på overbevisende vis at sætte problemstillingerne i kontekst i forhold til temaet (det gennemgåede forløb) og andre relevante historiske problemstillinger og kan indgå i en uddybende diskussion af forholdet mellem fortid, nutid og fremtid.</p> <p>Eksaminanden demonstrerer en fremragende anvendelse af og refleksion over udvalgte af fagets teorier og metoder.</p>
7	God	<p>De historiske problemstillinger præsenteres struktureret og med centrale elementer inddraget. Den faglige analyse er delvist velargumenteret med en kritisk inddragelse af bilagsmaterialet.</p> <p>Eksaminanden viser en delvis kronologisk sammenhængsforståelse, og er i stand til at sætte problemstillingerne i kontekst i forhold til temaet (det gennemgåede forløb), og kan i nogen grad indgå i en uddybende diskussion af forholdet mellem fortid, nutid og fremtid.</p> <p>Eksaminanden demonstrerer en begrænset anvendelse af og refleksion over udvalgte af fagets teorier og metoder.</p>
02	Tilstrækkelig	<p>De historiske problemstillinger mangler relevans i forhold til bilagsmaterialet og præsenteres usammenhængende med enkelte centrale elementer inddraget. Problemstillingerne besvares kun delvist og behandlingen af bilagsmaterialet er usikker og mangelfuld.</p> <p>Eksaminanden viser en begrænset sammenhængsforståelse, og kan kun delvist sætte problemstillingerne i kontekst i forhold til temaet (det gennemgåede forløb). Eksaminanden kan i minimalt omfang indgå i en diskussion af forholdet mellem fortid, nutid og fremtid.</p> <p>Eksaminanden demonstrerer en minimal anvendelse af og refleksion over udvalgte af fagets teorier og metoder.</p>